

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี” ผู้ศึกษานำแบบสอบถามที่รวบรวมได้ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน ๓๖๖ ชุด วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสังคมศาสตร์ โดยแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาออกเป็น ๔ ตอน ดังต่อไปนี้

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

๔.๒ ผลการวิเคราะห์บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

๔.๑ ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม และ ตำแหน่ง พระสังฆาธิการ มีรายละเอียดดังตารางที่ ๔.๑

ตารางที่ ๔.๑ แสดงจำนวน และค่าร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม

(n = ๓๖๖)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(รูป)	ร้อยละ
๑. อายุ		
ต่ำกว่า ๒๕ ปี	๔๙	๑๓.๔๐
๒๕ – ๓๐ ปี	๖๑	๑๖.๖๐
๓๑ – ๓๕ ปี	๔๖	๑๒.๖๐
๓๖ ปีขึ้นไป	๒๑๐	๕๗.๔๐
รวม	๓๖๖	๑๐๐.๐๐
๒. พรรษา		
๑ – ๕ พรรษา	๙๗	๒๖.๕๐
๖ – ๑๐ พรรษา	๔๙	๑๓.๔๐
๑๑ – ๒๐ พรรษา	๑๑๙	๓๒.๕๐
๒๑ พรรษาขึ้นไป	๑๐๑	๒๗.๖๐
รวม	๓๖๖	๑๐๐.๐๐
๓. วุฒิการศึกษาสายสามัญ		
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๒๓๗	๖๔.๘๐
ปริญญาตรี	๘๒	๒๒.๔๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๔๗	๑๒.๘๐
รวม	๓๖๖	๑๐๐.๐๐
๔. วุฒิการศึกษาทางธรรม		
นักธรรมตรี	๕๓	๑๔.๕๐
นักธรรมโท	๔๖	๑๒.๖๐
นักธรรมเอก	๒๑๘	๕๙.๕๐
ไม่มีวุฒิการศึกษานักธรรม	๔๙	๑๓.๔๐
รวม	๓๖๖	๑๐๐.๐๐

ตารางที่ ๔.๑ (ต่อ)

๕. วุฒิกการศึกษาทางเปรียญธรรม		
ประโยค ๑-๒, -ป.ธ. ๓	๓๒	๘.๗๐
ป.ธ. ๔ -ป.ธ. ๖	๒๐	๕.๕๐
ป.ธ. ๗ - ป.ธ. ๙	๑๑	๓.๐๐
ไม่มีวุฒิกการศึกษาเปรียญธรรม	๓๐๓	๘๒.๘๐
รวม	๓๖๖	๑๐๐.๐๐
๖. ตำแหน่งพระสังฆาธิการ		
มี ตำแหน่งพระสังฆาธิการ	๑๗๖	๔๘.๑๐
ไม่มี ตำแหน่งพระสังฆาธิการ	๑๙๐	๕๑.๙๐
รวม	๓๖๖	๑๐๐.๐๐

จากตารางที่ ๔.๑ ซึ่งเป็นการแสดงข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนและค่าร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพ อายุ พรรษา วุฒิกการศึกษาสามัญ วุฒิกการศึกษาทางธรรม วุฒิกการศึกษาทางเปรียญธรรม และตำแหน่งพระสังฆาธิการ

อายุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่มีอายุ ๓๖ ปีขึ้นไป จำนวน ๒๑๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๗.๔๐ รองลงมาได้แก่มีอายุระหว่าง ๒๕ - ๓๐ ปี จำนวน ๖๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๖.๖๐ และน้อยที่สุดมีอายุระหว่าง ๓๑ - ๓๕ ปี จำนวน ๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๐ ตามลำดับ

พรรษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่มีพรรษา ๑๑ - ๒๐ พรรษา จำนวน ๑๑๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓๒.๕๐ รองลงมา มีพรรษา ๒๑ พรรษาขึ้นไป มีจำนวน ๑๐๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๖๐ และน้อยที่สุดมีพรรษา ๖ - ๑๐ พรรษา มีจำนวน ๔๙ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๔๐ ตามลำดับ

วุฒิกการศึกษาสามัญ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน ๒๓๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๘๐ รองลงมาได้แก่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน ๘๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๔๐ และน้อยที่สุดมีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน ๔๗ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๘๐ ตามลำดับ

วุฒิกการศึกษาทางธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่มีวุฒิกการศึกษาทางธรรม ชั้นนักระหมเอก จำนวน ๒๑๘ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๙.๕๐ รองลงมาได้แก่มีวุฒิกการศึกษาทางธรรม ชั้นนักระหมชั้นตรี จำนวน ๕๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๔.๕๐ และน้อยที่สุดมีวุฒิกการศึกษาทางธรรม ชั้นนักระหมชั้นโท จำนวน ๔๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๑๒.๖๐ ตามลำดับ

วุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ไม่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม จำนวน ๓๐๓ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘๒.๘๐ รองลงมามีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมคือ ประโยค ๑ - ๒ - ป.ธ.๓ มีจำนวน ๓๒ รูป คิดเป็นร้อยละ ๘.๗๐ และน้อยที่สุดมีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมคือ ป.ธ.๗ - ๙ จำนวน ๑๑ รูป คิดเป็นร้อยละ ๓.๐๐ ตามลำดับ

ตำแหน่งพระสังฆาธิการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยส่วนใหญ่ไม่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการ จำนวน ๑๙๐ รูป คิดเป็นร้อยละ ๕๑.๙๐ และรองลงมามีตำแหน่งเป็นพระสังฆาธิการ จำนวน ๑๗๖ รูป คิดเป็นร้อยละ ๔๘.๑๐ ตามลำดับ

๔.๒ บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคราะห์บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม และรายด้าน ได้แก่ ๑) ด้านการพัฒนาวัด ๒) ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ ๓) ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสมบัติของวัด มีรายละเอียดดังตารางที่ ๔.๒ - ๔.๕

ตารางที่ ๔.๒ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม

(n= ๓๖๖)

บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี	ระดับบทบาทของพระสังฆาธิการ		
	$\bar{X}$	S.D.	การแปลผล
๑. ด้านการพัฒนาวัด	๓.๘๔	๐.๖๑	มาก
๒. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์	๓.๙๕	๐.๖๑	มาก
๓. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสมบัติของวัด	๓.๗๕	๐.๖๕	มาก
ภาพรวม	๓.๘๕	๐.๕๖	มาก

จากตารางที่ ๔.๒ พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ($\bar{X}$ = ๓.๘๕, S.D.= ๐.๕๖) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ สูงที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๖๑) รองลงมาคือด้านการพัฒนาวัด ($\bar{X}$ = ๓.๘๔,

S.D. = ๐.๖๑) และมีความคิดเห็นบทบาทของพระสังฆาธิการต่ำที่สุดคือ ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด ($\bar{X}$ = ๓.๗๕, S.D. = ๐.๕๖)

ตารางที่ ๔.๓ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการพัฒนาวัด

(n = ๓๖๖)

ลำดับ	ด้านการพัฒนาวัด	ระดับบทบาทพระสังฆาธิการ		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
๑.	พระสังฆาธิการมีการวางแผนใช้ที่ดินภายในวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด	๔.๐๓	๐.๘๐	มาก
๒.	มีการพัฒนาถาวรวัตถุที่เป็นสาธารณประโยชน์ภายในวัด	๔.๐๑	๐.๗๖	มาก
๓.	มีการจัดสาธารณูปโภคอย่างเพียงพอแก่ชุมชน	๓.๗๙	๐.๘๒	มาก
๔.	มีการจัดผังวัดให้เป็นระเบียบเรียบร้อย	๓.๘๔	๐.๘๕	มาก
๕.	มีการปรับทัศนียภาพภายในวัดให้สะอาดร่มรื่น	๓.๘๙	๐.๘๒	มาก
๖.	มีการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน	๓.๖๓	๐.๘๙	มาก
๗.	มีการพัฒนาวัดให้เป็นที่พักทางใจของประชาชน	๓.๘๘	๐.๘๗	มาก
๘.	มีการพัฒนาวัดแบบชุมชนมีส่วนร่วมด้วย	๓.๗๒	๐.๙๑	มาก
๙.	มีการพัฒนาวัดให้เป็นสถานที่สัปปายะ	๓.๘๗	๐.๘๔	มาก
๑๐.	มีการพัฒนาการจัดระบบสารสนเทศของวัด	๓.๘๔	๐.๙๒	มาก
รวม		๓.๘๔	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๓ พบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการพัฒนาวัด โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๘๔, S.D. = ๐.๖๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พระสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานีมีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี อยู่ในระดับมากที่สุด คือ พระสังฆาธิการมีการวางแผนใช้ที่ดินภายในวัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด ($\bar{X}$ = ๔.๐๓, S.D. = ๐.๘๐) รองลงมาคือ มีการพัฒนาถาวรวัตถุที่เป็นสาธารณประโยชน์ภายในวัด ($\bar{X}$ = ๔.๐๑, S.D. = ๐.๘๐) และข้อมีการพัฒนาวัดแบบชุมชนมีส่วนร่วมด้วยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = ๓.๖๓, S.D. = ๐.๘๙)

ตารางที่ ๔.๔ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี **ด้านการก่อสร้างและ
บูรณปฏิสังขรณ์**

(n = ๓๖๖)

ลำดับ	ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์	ระดับบทบาทพระสังฆาธิการ		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปล ผล
๑.	พระสังฆาธิการมีการวางแผนในการก่อสร้างอาคาร เสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบ	๔.๐๓	๐.๘๖	มาก
๒.	มีการก่อสร้างเสนาสนะเพียงพอแก่การใช้ประโยชน์	๓.๙๘	๐.๗๙	มาก
๓.	มีการจัดทำสาธารณูปโภคภายในวัดเพียงพอแก่การใช้ งานเพียงไร เช่น ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น	๓.๙๘	๐.๘๐	มาก
๔.	มีการสร้างปูชนียวัตถุถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา	๓.๙๘	๐.๗๘	มาก
๕.	มีการสร้างปูชนียสถานที่เป็นการรักษาวัฒนธรรมเช่น โบสถ์ วิหาร เจดีย์ เป็นต้น	๔.๑๑	๐.๘๐	มาก
๖.	มีการบูรณะปรับปรุงสาธารณูปโภคให้ใช้งานได้เสมอ	๓.๙๘	๐.๗๗	มาก
๗.	มีบูรณะซ่อมแซมเสนาสนะภายในวัดให้มีความพร้อมใช้ อยู่เสมอ	๔.๐๐	๐.๘๑	มาก
๘.	มีการบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้	๓.๙๙	๐.๗๗	มาก
๙.	มีการบูรณปฏิสังขรณ์โดยยึดหลักตามศิลปวัฒนธรรมไทย	๓.๘๙	๐.๘๑	มาก
๑๐.	ชุมชนมีส่วนร่วมในการบูรณปฏิสังขรณ์	๓.๕๙	๐.๙๒	มาก
รวม		๓.๙๕	๐.๖๑	มาก

จากตารางที่ ๔.๔ พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ โดยภาพรวม
แล้ว อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = ๓.๙๕, S.D. = ๐.๖๑) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบ
แบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในหัวข้อการสร้างปูชนียสถานที่เป็นการ
รักษาวัฒนธรรมเช่น โบสถ์ วิหาร เจดีย์ เป็นต้น ($\bar{X}$ = ๔.๑๑, S.D. = ๐.๘๐) รองลงมาคือพระสังฆา
ธิการมีการวางแผนในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบ ($\bar{X}$ = ๔.๐๓, S.D. =

๐.๘๖) และที่มีความเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการต่ำที่สุดคือมีการบูรณปฏิสังขรณ์โดยยึดหลักตาม ศิลปวัฒนธรรมไทย ($\bar{X} = ๓.๘๙$, S.D. = ๐.๘๑)

ตารางที่ ๔.๕ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี **ด้านการดูแลรักษาและ
จัดการศาสนาสมบัติของ**

(n = ๓๖๖)

ลำดับ	ด้านการดูแลรักษาและ จัดการศาสนาสมบัติของวัด	ระดับบทบาทพระสังฆาธิการ		
		$\bar{X}$	S.D.	การแปล ผล
๑.	พระสังฆาธิการดำเนินการจัดทำวาระการรักษาความ สะอาดเสนาสนะภายในวัด	๔.๐๓	๐.๘๒	มาก
๒.	ดำเนินการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศาสนาสมบัติของ วัดอย่างเป็นระบบแก่พระภิกษุสามเณร	๓.๗๖	๐.๘๘	มาก
๓.	มีการสร้างสิ่งสาธารณประโยชน์ที่ใช้ร่วมกันเช่น ถนน ประปา เป็นต้น	๓.๗๙	๐.๘๗	มาก
๔.	มีการบำรุงรักษาถนนภายในวัด	๓.๘๖	๐.๘๖	มาก
๕.	มีการบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความอุดม สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น	๓.๘๕	๐.๘๗	มาก
๖.	จัดทำบัญชีสิ่งสาธารณูปการตามลำดับขนาด และ ความสำคัญ	๓.๕๖	๐.๙๒	มาก
๗.	มีการจัดทำบัญชีทรัพย์สินของวัดตามระเบียบของสำ งานพระพุทธศาสนา	๓.๗๕	๐.๙๔	มาก
๘.	มีการดูแลซ่อมแซมอยู่เสมอ	๓.๙๗	๐.๘๑	มาก
๙.	ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษา	๓.๕๓	๐.๙๓	มาก
๑๐.	ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศาสนาสมบัติของวัด	๓.๔๗	๐.๙๒	ปานกลาง
รวม		๓.๗๕	๐.๖๕	มาก

จากตารางที่ ๔.๕ พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์
ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสมบัติของวัด

โดยภาพรวมแล้ว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.75$, S.D. = 0.65) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการในหัวข้อด้านพระสังฆาธิการดำเนินการจัดทำวาระการรักษาความสะอาดเสนาสนะภายในวัด ($\bar{X} = 4.03$, S.D.=0.82) รองลงมา คือ พระสังฆาธิการมีการดูแลซ่อมแซมอยู่เสมอ ($\bar{X} = 3.97$, S.D.= 0.81) และที่มีความเกี่ยวกับบทบาทพระสังฆาธิการต่ำที่สุด คือประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศาสนสมบัติของวัด ($\bar{X} = 3.47$, S.D.= 0.92)

๔.๓ ผลการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ทดสอบสมมติฐานโดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างตัวแปร ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ วุฒิการศึกษานักธรรม วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม และตำแหน่งพระสังฆาธิการ โดยแสดงการวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) การทดสอบค่าที (t-test) และค่าเอฟ (F – test) โดยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ดังตารางที่ ๔.๖ – ๔.๑๘

สมมติฐานที่ ๑ พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๖ การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามอายุ

(n = ๖๓๓)

บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี	อายุ								F	Sig.
	ต่ำกว่า ๒๕ ปี (๔๙ รูป)		๒๕ –๓๐ ปี (๖๑รูป)		๓๑ – ๓๕ ปี (๔๖ รูป)		๓๖ ปีขึ้นไป (๒๑๐ รูป)			
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
๑.ด้านการพัฒนาวัด	๓.๙๖	๐.๕๓๒	๓.๗๗	๐.๕๙๙	๓.๘๖	๐.๖๓๗	๓.๘๔	๐.๖๓๓	๐.๙๗๖	๐.๔๐๔
๒.ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ	๔.๐๔	๐.๔๙๓	๓.๙๓	๐.๖๐๓	๓.๙๘	๐.๖๓๘	๓.๙๓	๐.๖๔๒	๐.๕๐๘	๐.๖๗๗
๓. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสัมบัติของวัด	๓.๙๔	๐.๕๓๘	๓.๗๑	๐.๕๕๐	๓.๘๓	๐.๗๒๐	๓.๗๐	๐.๖๙๒	๒.๑๓๙	๐.๐๙๕
รวม	๓.๙๘	๐.๔๕๙	๓.๘๐	๐.๕๑๐	๓.๘๙	๐.๕๙๐	๓.๘๒	๐.๕๙๙	๑.๒๙๕	๐.๒๗๖

จากตารางที่ ๔.๖ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการ โดยจำแนกตามระดับอายุ โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ความคิดเห็นของพระสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานีที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ด้าน
สาธารณูปการ โดยจำแนกตามระดับอายุไม่แตกต่างกัน ในทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๒ พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัด
ปทุมธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๗ การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามพรรษา

(n = ๓๖๖)

บทบาทของพระสังฆาธิการในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการของวัด ในจังหวัดปทุมธานี	พรรษา								F	Sig.
	๑ - ๕ พรรษา (๙๗ รูป)		๖ -๑๐ พรรษา (๔๙ รูป)		๑๑- ๒๐ พรรษา (๑๑๙ รูป)		๒๑ พรรษาขึ้นไป (๑๐๑ รูป)			
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
๑. ด้านการพัฒนาวัด	๓.๘๗	๐.๕๕๘	๓.๗๑	๐.๖๖๖	๓.๘๕	๐.๖๖๔	๓.๘๙	๐.๕๘๒	๐.๙๘๒	๐.๔๐๑
๒. ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เสนาสนะ	๔.๐๑	๐.๕๔๕	๓.๘๒	๐.๖๒๙	๓.๙๑	๐.๖๘๑	๔.๐๐	๐.๕๙๐	๑.๓๙๔	๐.๒๔๔
๓. ด้านการดูแลรักษาและจัดการ ศาสนสมบัติของวัด	๓.๘๓	๐.๕๘๙	๓.๗๒	๐.๖๓๐	๓.๖๘	๐.๗๒๕	๓.๗๘	๐.๖๕๓	๑.๐๘๙	๐.๓๕๔
รวม	๓.๙๐	๐.๕๐๖	๓.๗๕	๐.๕๔๖	๓.๘๑	๐.๖๓๓	๓.๘๙	๐.๕๕๑	๑.๑๒๒	๐.๓๔๐

จากตารางที่ ๔.๗ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการ โดยจำแนกตามพรรษา โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าความคิดเห็นของพระสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานีที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการโดยจำแนกตามพรรษา ไม่แตกต่างกัน ในทุกด้าน

สมมติฐานที่ ๓ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๘ การเปรียบเทียบพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

(n = ๓๖๖)

บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี	วุฒิการศึกษาสายสามัญ						F	Sig.
	ต่ำกว่าปริญญาตรี (๒๓๗ รูป)		ปริญญาตรี (๘๒ รูป)		สูงกว่าปริญญาตรี (๔๗ รูป)			
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
๑. ด้านการพัฒนาวัด	๓.๗๘	๐.๕๙๔	๓.๘๘	๐.๖๒๐	๔.๐๙	๐.๖๕๖	๕.๑๙๙**	๐.๐๐๖
๒. ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ	๓.๘๙	๐.๖๑๕	๓.๙๙	๐.๕๗๒	๔.๒๐	๐.๖๔๑	๕.๓๕๙**	๐.๐๐๕
๓. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสัมบัติของวัด	๓.๗๒	๐.๖๗๒	๓.๗๕	๐.๖๓๖	๓.๙๓	๐.๖๑๐	๒.๑๑๑	๐.๑๒๓
รวม	๓.๘๐	๐.๕๕๙	๓.๘๗	๐.๕๕๒	๔.๐๗	๐.๕๙๐	๔.๙๑๐**	๐.๐๐๘

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๘ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ โดยภาพรวมที่วุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน ๓ ระดับ ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๐) ปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๗) สูงกว่าปริญญาตรี (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๐๗) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า พระสงฆ์ที่มีช่วงระดับวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาวัดและ ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสมบัติของวัด ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยภาพรวมและโดยราย คือ ด้านการพัฒนาวัด กับ ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference :LSD) รายละเอียดดังแสดงในตาราง ที่ ๔.๙ - ๔.๑๑

ตารางที่ ๔.๙ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาท
ของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัด
ปทุมธานี โดยภาพรวม จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

(n = ๓๖๖)

วุฒิการศึกษาสาย สามัญ	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาสายสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี (๒๓๗ รูป)	ปริญญาตรี (๘๒ รูป)	สูงกว่าปริญญาตรี (๔๗ รูป)
		๓.๘๐	๓.๘๗	๔.๐๗
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๘๐	-	-๐.๐๗	-๐.๒๗*
ปริญญาตรี	๓.๘๗	-	-	-๐.๒๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๐๗			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๙ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็น
ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการ
ของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมจำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่าคู่ที่มีความแตกต่าง
กัน ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี กับ สูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ ๔.๑๐ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของมีความเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด
ในจังหวัดปทุมธานี ด้านการพัฒนาวัดจำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ

(n = ๓๖๖)

วุฒิการศึกษาสาย สามัญ	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาสายสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี (๒๓๗ รูป)	ปริญญาตรี (๘๒ รูป)	สูงกว่าปริญญาตรี (๔๗ รูป)
		๓.๗๘	๓.๘๘	๔.๐๙
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๗๘	-	-๐.๐๙	-๐.๓๐*
ปริญญาตรี	๓.๘๘		-	-๐.๒๐
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๐๙			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๐ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความ
คิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้าน
สาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการพัฒนาวัด จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ
พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ต่ำกว่าปริญญาตรี กับ สูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ ๔.๑๑ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของมีความเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด
ในจังหวัดปทุมธานี ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะจำแนกตามวุฒิ
การศึกษาสายสามัญ

(n = ๓๖๖)

วุฒิการศึกษาสาย สามัญ	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาสายสามัญ		
		ต่ำกว่าปริญญาตรี (๒๓๗ รูป)	ปริญญาตรี (๘๒ รูป)	สูงกว่าปริญญาตรี (๔๗ รูป)
		๓.๘๙	๓.๙๙	๔.๒๐
ต่ำกว่าปริญญาตรี	๓.๘๙	-	-๐.๑๐	-๐.๓๑*
ปริญญาตรี	๓.๙๙		-	-๐.๒๑
สูงกว่าปริญญาตรี	๔.๒๐			-

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๑ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็น
ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการ
ของวัดในจังหวัดปทุมธานีด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะจำแนกตามวุฒิการศึกษาสาย
สามัญ พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี กับ สูงกว่าปริญญาตรี

สมมติฐานที่ ๔ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรม ต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๒ การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม

(n = ๓๖๖)

บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี	วุฒิการศึกษาทางธรรม								F	Sig.
	นธ.ตรี (๕๓ รูป)		นธ.โท (๔๖ รูป)		นธ.เอก (๒๑๘ รูป)		ไม่มีวุฒิ นธ. (๔๙ รูป)			
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
๑. ด้านการพัฒนาวัด	๓.๗๙	๐.๕๖๑	๓.๗๙	๐.๕๘๖	๓.๘๕	๐.๖๕๗	๓.๙๔	๐.๕๐๐	๐.๖๘๕	๐.๕๖๒
๒. ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ	๓.๙๑	๐.๕๗๒	๔.๐๐	๐.๖๓๑	๓.๙๓	๐.๖๓๖	๔.๐๕	๐.๕๖๑	๐.๖๗๑	๐.๕๗๐
๓. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสมบัติของวัด	๓.๘๐	๐.๕๔๑	๓.๗๒	๐.๗๑๑	๓.๗๒	๐.๖๙๒	๓.๘๙	๐.๕๖๑	๑.๐๑๓	๐.๓๘๗
รวม	๓.๘๓	๐.๔๗๐	๓.๘๓	๐.๕๘๔	๓.๘๓	๐.๖๐๓	๓.๙๖	๐.๔๘๔	๐.๗๒๓	๐.๕๓๙

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๒ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานี ต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางธรรม โดยภาพรวม พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน ๔ระดับ ได้แก่ นักธรรมชั้นตรี นักธรรมชั้นโท นักธรรมเอก ไม่มีวุฒินักธรรม โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกรายด้านก็พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานีโดยรวม ไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๕ พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๓ การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

(n = ๓๖๖)

บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม								F	Sig.
	ประโยค ๑-๒,-ป.ธ.๓ (๓๒ รูป)		ป.ธ.๔ -๖ (๒๐ รูป)		ป.ธ.๗-๙ (๑๑ รูป)		ไม่มีวุฒิเปรียญ (๓๐๓ รูป)			
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
๑. ด้านการพัฒนาวัด	๓.๖๙	๐.๕๕๙	๓.๖๑	๐.๖๑๑	๓.๗๐	๐.๘๓๑	๓.๘๘	๐.๖๐๙	๒.๒๔๘	๐.๐๘๒
๒. ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ	๓.๖๑	๐.๖๒๓	๓.๘๑	๐.๕๔๓	๓.๗๔	๐.๗๕๔	๔.๐๐	๐.๖๐๓	๔.๙๒๐**	๐.๐๐๒
๓. ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด	๓.๕๖	๐.๖๕๖	๓.๕๓	๐.๕๑๓	๓.๔๘	๐.๗๘๘	๓.๘๐	๐.๖๕๖	๒.๘๕๓*	๐.๐๓๗
รวม	๓.๖๒	๐.๕๐๙	๓.๖๕	๐.๕๐๕	๓.๖๔	๐.๗๕๐	๓.๘๙	๐.๕๖๓	๓.๗๙๓*	๐.๐๑๑

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๓ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์ในจังหวัดปทุมธานี ต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรม โดยภาพรวม พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางเปรียญธรรมต่างกัน ๔ ระดับ ได้แก่ ประโยค ๑-๒, - ป.ธ.๓ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๒) ป.ธ.๔-ป.ธ.๖ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๕) ป.ธ.๗ - ป.ธ.๙ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๖๔) ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๓.๘๙) โดยใช้วิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อจำแนกเป็นรายด้านก็ พบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมต่างกันมีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานีในด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และในด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสัมบัติของวัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

ดังนั้นจึงได้ทำการเปรียบเทียบ ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่โดยภาพรวมและโดยรายด้าน คือ ในด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ และในด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสัมบัติของวัด จำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference :LSD) รายละเอียดดังแสดงในตาราง ที่ ๔.๑๔ - ๔.๑๕

ตารางที่ ๔.๑๔ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด
ในจังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมจำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม

(n = ๓๖๖)

วุฒิการศึกษาเปรียญ ธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
		ประโยค ๑-๒,-ป.ธ. ๓(๓๒ รูป)	ป.ธ.๔ -๖ (๒๐ รูป)	ป.ธ.๗-๙ (๑๑ รูป)	ไม่มีวุฒิเปรียญ (๓๐๓ รูป)
		๓.๖๒	๓.๖๕	๓.๖๔	๓.๘๙
ประโยค ๑-๒,-ป.ธ.๓	๓.๖๒	-	-๐.๐๓	-๐.๐๒	-๐.๒๗*
ป.ธ.๔ -๖	๓.๖๕		-	๐.๐๑	-๐.๒๔
ป.ธ.๗-๙	๓.๖๔			-	-๐.๒๕
ไม่มีวุฒิเปรียญ	๓.๘๙				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๔ ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นของกลุ่ม
ตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดใน
จังหวัดปทุมธานีโดยภาพรวมจำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกัน
ได้แก่ ประโยค ๑-๒,-ป.ธ.๓ กับ ไม่มีวุฒิเปรียญธรรม

ตารางที่ ๔.๑๕ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด
ในจังหวัดปทุมธานีด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะจำแนกตามวุฒิ
การศึกษาเปรียญธรรม

(n = ๓๖๖)

วุฒิการศึกษาเปรียญ ธรรม		วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
		ประโยค ๑-๒,-ป.ธ. ๓(๓๒ รูป)	ป.ธ.๔ -๖ (๒๐ รูป)	ป.ธ.๗-๙ (๑๑ รูป)	ไม่มีวุฒิเปรียญ (๓๐๓ รูป)
		๓.๖๑	๓.๘๑	๓.๗๔	๔.๐๐
ประโยค ๑-๒,-ป.ธ.๓	๓.๖๑	-	-๐.๑๙	-๐.๑๒	-๐.๓๙*
ป.ธ.๔ -๖	๓.๘๑		-	๐.๐๖	-๐.๑๙
ป.ธ.๗-๙	๓.๗๔			-	-๐.๒๖
ไม่มีวุฒิเปรียญ	๔.๐๐				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๕ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นของกลุ่ม
ตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดใน
จังหวัดปทุมธานีด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะจำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรม
พบว่าคู่ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรี กับ สูงกว่าปริญญาตรี

ตารางที่ ๔.๑๖ แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นเกี่ยวกับ
บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด
ในจังหวัดปทุมธานีจำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญธรรมด้านการดูแลรักษาและ
จัดการศาสนาสมบัติของวัด

(n = ๓๖๖)

วุฒิการศึกษาเปรียญ ธรรม	$\bar{X}$	วุฒิการศึกษาเปรียญธรรม			
		ประโยค ๑-๒,-ป.ธ. ๓(๓๒ รูป)	ป.ธ.๔ -๖ (๒๐ รูป)	ป.ธ.๗-๙ (๑๑ รูป)	ไม่มีวุฒิเปรียญ (๓๐๓ รูป)
		๓.๕๖	๓.๕๓	๓.๔๘	๓.๘๐
ประโยค ๑-๒,-ป.ธ.๓	๓.๕๖	-	๐.๐๓	๐.๐๘	-๐.๒๔
ป.ธ.๔ -๖	๓.๕๓		-	๐.๐๕	-๐.๒๗
ป.ธ.๗-๙	๓.๔๘			-	-๐.๓๒
ไม่มีวุฒิเปรียญ	๓.๘๐				-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๖ เมื่อเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นของกลุ่ม
ตัวอย่างที่มีต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดใน
จังหวัดปทุมธานีด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสมบัติของวัดจำแนกตามวุฒิการศึกษาเปรียญ
ธรรม พบว่าไม่มีคู่ที่มีความแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ ๖ พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งพระสังฆาธิการต่างกัน มีความเห็นเกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๗ การเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่งพระสังฆาธิการ

(n = ๓๖๖)

บทบาทของพระสังฆาธิการในการ บริหารกิจการคณะสงฆ์ ด้านสาธารณูปการของวัด ในจังหวัดปทุมธานี	ตำแหน่งพระสังฆาธิการ				t	Sig.
	มีตำแหน่ง (๑๗๖ รูป)		ไม่มีตำแหน่ง (๑๙๐ รูป)			
	$\bar{X}$	S.D	$\bar{X}$	S.D		
๑. ด้านการพัฒนาวัด	๓.๙๐	๐.๖๓๕	๓.๘๐	๐.๕๙๔	๑.๕๕๗	๐.๑๒๐
๒. ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เสนาสนะ	๓.๙๗	๐.๖๖๓	๓.๙๓	๐.๕๗๐	๐.๖๗๓	๐.๕๐๑
๓. ด้านการดูแลรักษาและจัดการ ศาสนาสมบัติของวัด	๓.๗๗	๐.๖๗๘	๓.๗๓	๐.๖๔๑	๐.๕๒๒	๐.๖๐๒
ภาพรวม	๓.๘๘	๐.๕๙๙	๓.๘๒	๐.๕๓๗	๑.๐๐๗	๐.๓๑๕

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕

จากตารางที่ ๔.๑๗ เมื่อการเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวม ด้วยวิธีการทดสอบค่าที่ (t – test) จำแนกตามตำแหน่งพระสังฆาธิการ พบว่าไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตามตำแหน่งพระสังฆาธิการไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ ๔.๑๘ สรุปโดยภาพรวมการเปรียบเทียบบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี โดย
จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ตามสมมติฐานที่ ๑-๖

สมมติฐาน	ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	สถิติทดสอบ	ค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ ๐.๐๕	ผลการทดสอบ	
					ยอมรับ	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ ๑	อายุ	บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด ในจังหวัดปทุมธานีใน ๓ ด้าน	F - test	๐.๒๗		✓
สมมติฐานที่ ๒	พรรษา	บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด ในจังหวัดปทุมธานีใน ๓ ด้าน	F - test	๐.๓๔		✓
สมมติฐานที่ ๓	วุฒิการศึกษาสามัญ	บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด ในจังหวัดปทุมธานี ใน ๓ ด้าน	F - test	๐.๐๐	✓	
สมมติฐานที่ ๔	วุฒิการศึกษาทาง ธรรม	บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด ในจังหวัดปทุมธานี ใน ๓ ด้าน	F - test	๐.๕๓		✓

สมมติฐานที่ ๕	วุฒิการศึกษา เปรียญธรรม	บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด ในจังหวัดปทุมธานี ใน ๓ ด้าน	F - test	๐.๐๑	✓	
สมมติฐานที่ ๖	ตำแหน่ง	บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัด ในจังหวัดปทุมธานี ใน ๓ ด้าน	t - test	๐.๓๑		✓

จากตารางที่ ๔.๑๘ สรุปผลการทดสอบสมมติฐานโดยภาพรวมได้ว่าพระสงฆ์มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะ
สงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ ๑ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๒ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๓ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านการพัฒนาวัดด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ ส่วนด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสัมบัติของวัดไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๔ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๕ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดใน ด้านก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ แตกต่างกัน อย่างมีนัย สำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๑ จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนาสัมบัติของวัดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ ส่วนด้านการพัฒนาวัด ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ ๖ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า พระสงฆ์ที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

๔.๔ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการ คณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่

- (๑) ด้านการพัฒนาวัด
- (๒) ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ
- (๓) ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด

ดังปรากฏตามตารางต่อไปนี้

ตารางที่ ๔.๑๙ ปัญหา อุปสรรค จำนวน และร้อยละ เกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการพัฒนาวัด

ลำดับที่	ปัญหา อุปสรรค	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๑	พระสังฆาธิการขาดการวางแผนในการพัฒนาวัดอย่างเป็นระบบ	๙๗	๒๖.๕๐
๒	ขาดการตรวจเยี่ยมและให้การอบรมในการพัฒนาวัดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวัด	๗๔	๒๐.๒๑
๓	ขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาวัด	๕๒	๑๔.๒๐

จากตารางที่ ๔.๑๙ ปัญหาที่พบมากที่สุดในการพัฒนาวัด คือ พระสังฆาธิการขาดการวางแผนในการพัฒนาวัดมีน้อยมาก รองลงมา คือ ขาดบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาวัด และน้อยที่สุด คือ ขาดการตรวจเยี่ยมและให้การอบรมในการพัฒนาวัดให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของวัด

ตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหา อุปสรรค จำนวน และร้อยละ เกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการ
บริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการ
ก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ

ลำดับที่	ปัญหา อุปสรรค	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๑	ขาดการวางแผนแบบแปลนในการก่อสร้างเสนาสนะให้เป็นสัดส่วน โดยก่อสร้างตามความประสงค์ของผู้มีศรัทธาบริจาคทรัพย์	๙๗	๒๖.๕๐
๒	ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์	๙๕	๒๕.๙๕
๓	พระสงฆ์ที่มีอยู่ขาดความรู้ความเข้าใจในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์	๘๔	๒๒.๙๕

จากตารางที่ ๔.๒๐ ปัญหาที่พบมากที่สุดในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ คือ ขาดวางแผนแบบแปลนในการก่อสร้างเสนาสนะให้เป็นสัดส่วน โดยก่อสร้างตามความประสงค์ของผู้มีศรัทธาบริจาคทรัพย์ มีน้อยมาก รองลงมา คือ ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ และน้อยที่สุด คือ พระสงฆ์ที่มีอยู่ขาดความรู้ความเข้าใจในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์

ตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหา อุปสรรค จำนวน และร้อยละ เกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

ลำดับที่	ปัญหา อุปสรรค	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๑	พระสงฆ์มีจำนวนน้อยจึงขาดบุคลากรที่มีความรู้ โดยเฉพาะพระสังฆาธิการระดับวัดที่มีหน้าที่โดยตรง	๘๙	๒๔.๓๑
๒	ขาดการอบรมและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่องของเจ้าคณะผู้ปกครองในการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด	๗๕	๒๐.๔๙
๓	ขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาจากประชาชนที่มำบำเพ็ญกุศลในวัด	๖๒	๑๖.๙๓

จากตารางที่ ๔.๒๑ ปัญหาที่พบมากที่สุดในการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด คือ พระสงฆ์มีจำนวนน้อยจึงขาดบุคลากรที่มีความรู้ โดยเฉพาะพระสังฆาธิการที่มีหน้าที่มีน้อยมาก รองลงมา คือ ขาดการอบรมและการกำกับดูแลอย่างต่อเนื่องของเจ้าคณะผู้ปกครองในการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด และน้อยที่สุด คือ ขาดการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาจากประชาชนที่มำบำเพ็ญกุศลในวัด

ตารางที่ ๔.๒๒ ข้อเสนอแนะ จำนวน และร้อยละ เกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการพัฒนาวัด

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๑	ควรออกกฎระเบียบ คำสั่ง การบังคับบัญชา และการประเมินติดตามผลงานควรมีประสิทธิภาพให้มากกว่านี้	๗๖	๒๐.๗๐
๒	ควรมีการประชุมพระสังฆาธิการทุกๆ ๓ เดือนในทุกระดับเพื่อให้บุคลากรได้มีความรู้และนำไปใช้อย่างถูกต้อง	๖๙	๑๘.๘๐
๓	ควรมีการกระจายอำนาจออกไปให้บุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถช่วยดูแลจัดการไม่ควรคุมอำนาจไว้ฝ่ายเดียว	๕๘	๑๕.๘๐

จากตารางที่ ๔.๒๒ ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดในการพัฒนาวัด คือ ควรมีการประชุมพระสังฆาธิการทุกๆ ๓ เดือนในทุกระดับเพื่อให้บุคลากรได้มีความรู้และนำไปใช้อย่างถูกต้อง รองลงมา คือ ควรมีการกระจายอำนาจออกไปให้บุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถช่วยดูแลจัดการไม่ควรคุมอำนาจไว้ฝ่ายเดียว และน้อยที่สุด คือ ควรมีการกระจายอำนาจออกไปให้บุคลากรผู้มีความรู้ความสามารถช่วยดูแลจัดการไม่ควรคุมอำนาจไว้ฝ่ายเดียว และควรออกกฎระเบียบ คำสั่ง การบังคับบัญชา และการประเมินติดตามผลงานควรมีประสิทธิภาพให้มากกว่านี้

ตารางที่ ๔.๒๓ ข้อเสนอแนะ จำนวน และร้อยละ เกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการก่อสร้างและ
บูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๑	คณะสงฆ์ควรวางแผนหรือแผนผังในการดำเนินการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์	๗๕	๒๐.๔๙
๒	ควรให้ความรู้ด้านสาธารณูปการแก่พระสังฆาธิการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติพร้อมทั้งไปศึกษาดูงาน	๖๔	๑๗.๔๘
๓	คณะสงฆ์ควรให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและแนะนำการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ	๓๙	๑๐.๖๕

จากตารางที่ ๔.๒๓ ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดในการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ คือ คณะสงฆ์ควรวางแผนหรือแผนผังในการดำเนินการก่อสร้างและการบูรณปฏิสังขรณ์ รองลงมา คือ ควรให้ความรู้ด้านสาธารณูปการแก่พระสังฆาธิการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติพร้อมทั้งไปศึกษาดูงาน และน้อยที่สุด คือ คณะสงฆ์ควรให้มีคณะกรรมการตรวจสอบและแนะนำการดำเนินงานด้านสาธารณูปการ

ตารางที่ ๔.๒๔ ข้อเสนอแนะจำนวน และร้อยละ เกี่ยวกับบทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหาร
กิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี ด้านการดูแลรักษา
และการจัดการศาสนสมบัติของวัด

ลำดับที่	ข้อเสนอแนะ	จำนวน	คิดเป็นร้อยละ
๑	คณะสงฆ์ควรมีนโยบายและแผนงาน โดยเฉพาะนโยบายถวายเป็นบุญกุศลการที่มีหน้าที่ในการดูแลรักษา	๕๙	๑๖.๑๒
๒	คณะสงฆ์ควรจัดการศาสนสมบัติของวัดอย่างเป็นรูปธรรม และผู้ถวายเป็นบุญกุศลต้องมีประสบการณ์ตรง ไม่ใช่ข้าราชการแต่ขาดประสบการณ์	๔๒	๑๑.๑๗
๓	คณะสงฆ์ควรดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามเหมาะสม	๒๕	๖.๘๓

จากตารางที่ ๔.๒๔ ข้อเสนอแนะที่พบมากที่สุดในการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด คือ คณะสงฆ์ควรมีนโยบายและแผนงาน โดยเฉพาะนโยบายถวายเป็นบุญกุศลการที่มีหน้าที่ในการดูแลรักษา รองลงมา คือ คณะสงฆ์ควรจัดการศาสนสมบัติของวัดอย่างเป็นรูปธรรม และผู้ถวายเป็นบุญกุศลต้องมีประสบการณ์ตรง ไม่ใช่ข้าราชการแต่ขาดประสบการณ์ และน้อยที่สุด คือ คณะสงฆ์ควรดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัดตามเหมาะสม

๔.๕ ผลการสัมภาษณ์ บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้าน สาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน ๕ รูป ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย โดยเป็นผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ระดับสูงในจังหวัดปทุมธานี ดังนี้

๑. พระเทพรัตนสุธี ตำแหน่ง เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี
๒. พระครูโสภณพิทักษ์ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอเมืองปทุมธานี
๓. พระครูวรธรรมวาที ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว
๔. พระครูโสภณคุณานุกุล ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอธัญบุรี
๕. พระครูมงคลกิจจารักษ์ ตำแหน่ง เจ้าคณะอำเภอลองหลวง

ผลการสัมภาษณ์ การสาธารณูปการ สรุปได้ดังนี้

ด้านการพัฒนาวัด

๑.บทบาทของพระสังฆาธิการในพัฒนาวัด ให้ดูสวยงามเป็นระเบียบเรียบร้อย และมีการวางแผนใช้ที่ดินให้เป็นประโยชน์ มีความเหมาะสมมากน้อยอย่างไร มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร และมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นด้านการพัฒนาวัดไม่แตกต่างกัน โดยให้ความเห็นไปในแนวเดียวกันว่า วัดในจังหวัดปทุมธานีส่วนใหญ่มีการวางแผนในการพัฒนาวัด เช่นการพัฒนาเสนาสนะภายในวัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเพียงพอต่อการใช้สอยในกิจการของคณะสงฆ์ตามความรู้ความสามารถของเจ้าอาวาสนั้นๆ^๑ มีวางแผนในการใช้ที่ดินอันเป็นที่ตั้งวัดในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะให้เป็นประโยชน์สูงสุด ตามนโยบายของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี^๒ มีบางวัดที่ไม่ได้วางแผนในการใช้ที่ดินของวัดให้เป็นประโยชน์ต่อกิจการพระศาสนาไม่มีทิศทางในการพัฒนาวัด หรือบางวัดต้องดำเนินการพัฒนาตามความเห็นของบุคคลที่เป็นกำลังศรัทธาของวัดนั้นๆซึ่งอาจจะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นภาระของผู้ที่จะมาบริหารในภายหลัง^๓ คณะสงฆ์ควรมีการวางแผนผังใน

^๑สัมภาษณ์ พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ ชุติโนโร) เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี, วัดเขียนเขต, ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๕.

^๒สัมภาษณ์ พระครูโสภณพิทักษ์ (วิโรจน์ ถาวโร) เจ้าคณะอำเภอเมืองปทุมธานี วัดโสภาราม ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕.

^๓สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ ฉันทบุพผิน) เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว วัดบัวแก้วเกษร ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕.

การพัฒนาวัดและพัฒนาความรู้ความสามารถให้พระสงฆ์การระดับวัดในการนำไปดูงานวัดตัวอย่างที่มีแบบแผนในการพัฒนาที่ชัดเจน^๕ และคณะสงฆ์ควรมีคณะกรรมการระดับผู้ปกครองช่วยให้ความรู้ความเข้าใจในการทำแผนผังการพัฒนาวัด และตรวจสอบการดำเนินการเป็นขั้นตอนตามแบบแผน^๕

ด้านการก่อสร้างและปฏิสังขรณ์เสนาสนะ

๒.บทบาทของพระสงฆ์ในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะของวัดในจังหวัดปทุมธานี มีการวางแผนจัดระเบียบอาคารเสนาสนะให้เป็นสัดส่วนเหมาะสมเพียงพอหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร และมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขอย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นด้านการก่อสร้างและปฏิสังขรณ์เสนาสนะว่าการก่อสร้างเสนาสนะเช่น กุฏิ ศาลาการเปรียญ อุโบสถ วิหาร ศาลาบำเพ็ญกุศล และโรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นต้น เจ้าอาวาสแต่ละวัดก็ได้ดำเนินการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยมั่นคงแข็งแรงเพียงพอต่อการใช้ประโยชน์ของพระภิกษุสามเณรและประชาชนที่อยู่ในเขตใกล้เคียงกับวัดนั้นๆเหมาะสมกับสภาพของแต่ละวัด^๖ มีวัดบางวัดที่ยังมีการก่อสร้างไม่เรียบร้อยและไม่เหมาะสมต่อการใช้ประกอบศาสนกิจ^๗ วัดในจังหวัดปทุมธานีทุกวัดก็ได้มีพัฒนาปรับปรุงอาคารเสนาสนะบริเวณวัดอยู่ตลอดเวลา เช่นบูรณะซ่อมแซมอาคารที่ชำรุดทรุดโทรมให้อยู่ในสภาพที่มั่นคงใช้ประโยชน์ได้และสวยงามขึ้น หรือมีการเคลื่อนย้ายให้เข้าแถวเข้าแนวเดียวกัน^๘ มีจัดทำสาธารณูปโภคภายในวัดให้เพียงพอและสะดวกสบายยิ่งขึ้น โดยที่แต่ละวัดนั้นมีการจัดหาทุนตามความเหมาะสมของสภาพวัดที่เป็นไปตามกฎ ระเบียบของมหาเถรสมาคม^๙ ด้านการก่อสร้างและ

^๕สัมภาษณ์ พระครูโสภณคุณานุกุล (พิชิต ธมฺมปิตโก) เจ้าคณะอำเภอธัญบุรี วัดพิชิตปิตยาราม ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

^๖สัมภาษณ์ พระครูมงคลกิจจารักษ์ (สันติชัย จิตตกาโร) เจ้าคณะอำเภอคลองหลวง วัดมงคลพุการาม ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

^๗สัมภาษณ์ พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ ชุติโนโร) เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี วัดเขียนเขต ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๕

^๘สัมภาษณ์ พระครูโสภณพิทักษ์ (วิโรจน์ ถามวโร) เจ้าคณะอำเภอเมืองปทุมธานี วัดโสภาราม ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

^๙สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ อนุทฺตฺโต) เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว วัดบัวแก้วเกษร ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

^{๑๐}สัมภาษณ์ พระครูโสภณคุณานุกุล (พิชิต ธมฺมปิตโก) เจ้าคณะอำเภอธัญบุรี วัดพิชิตปิตยาราม ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

ปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ส่วนใหญ่แล้วกล่าวถึงเรื่องงบประมาณที่ขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ บางวัดขาดปัจจัยที่จะนำมาซ่อมแซมเสนาสนะต่าง ๆ เป็นภาระที่เจ้าอาวาสต้องชวนช่วยพยายามหา งบประมาณจากญาติโยมมาบูรณซ่อมแซมเสนาสนะให้มีความมั่นคงถาวรต่อไปได้ การก่อสร้างและ ปฏิสังขรณ์เสนาสนะ วัดควรที่จะดำเนินการก่อสร้างตามกำลังความสามารถไม่ก่อหนี้สิน โดยยึดหลัก ของความพอเพียง^{๑๐}

ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด

๓. บทบาทของพระสังฆาธิการในการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด เป็นไป ตามกฎระเบียบของมหาเถรสมาคมหรือไม่ มีปัญหาอุปสรรคอย่างไร และมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไข อย่างไร

ผู้ให้สัมภาษณ์ได้ให้ความเห็นด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัดว่า บางวัดมีพระสงฆ์มากมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะดูแลรักษาและการ จัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของคณะสงฆ์ได้^{๑๑} การ จัดการศาสนสมบัติของวัดต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ บางวัดพระน้อยมีแต่พระผู้ที่ สูงอายุจึงไม่สามารถที่จะทำให้เรียบร้อยได้^{๑๒} ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ส่วนใหญ่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจ เพราะบางวัดมีพระน้อย และสูงอายุ^{๑๓} พระสังฆาธิการ ควรที่จะได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถโดยการเข้าศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบริหารกิจการคณะ สงฆ์ หรือส่งบุคลากรที่จะช่วยงานไปเรียน เพื่อเพิ่มความรู้ในการที่จะปฏิบัติหน้าที่ได้ถูกต้อง^{๑๔} คณะ

^{๑๐} สัมภาษณ์ พระครูมงคลกิจจารักษ์ (สันติชัย จิตตกาโร) เจ้าคณะอำเภอคลองหลวง วัดมงคลพุทธาราม ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

^{๑๑} สัมภาษณ์ พระเทพรัตนสุธี (สมศักดิ์ ชุติณฺโธ) เจ้าคณะจังหวัดปทุมธานี วัดเขียนเขต ๓๐ สิงหาคม ๒๕๕๕

^{๑๒} สัมภาษณ์ พระครูโสภณพิทักษ์ (วิโรจน์ ถาวโร) เจ้าคณะอำเภอเมืองปทุมธานี วัดโสภาราม ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

^{๑๓} สัมภาษณ์ พระครูโสภณคุณานุกุล (พิชิต ธมฺมปิฎโก) เจ้าคณะอำเภอดุสิตบุรี วัดพิชิตพิติยาราม ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

^{๑๔} สัมภาษณ์ พระครูวรธรรมวาที (นิพนธ์ อนุทฺตฺโธ) เจ้าคณะอำเภอลาดหลุมแก้ว วัดบัวแก้วเกษร ๒๖ กันยายน ๒๕๕๕

สงฆ์ควรจัดอบรมบุคลากรพัฒนาความรู้ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัดอย่างต่อเนื่อง^{๑๕}

๔.๖ จากการสังเคราะห์ข้อมูลสัมภาษณ์ที่เกี่ยวข้อง บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี

ผู้วิจัยได้พบจากการสัมภาษณ์ และเหตุการณ์ต่าง พอสรุปได้ดังนี้

๑. ด้านการพัฒนาวัด โดยภาพรวมของจังหวัดปทุมธานี มีการพัฒนาวัดอย่างมีแบบแผนโดยมีพระสังฆาธิการที่มีหน้าที่รับผิดชอบระดับวัดได้ดำเนินการตามที่เจ้าคณะผู้ปกครองได้ให้นโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์รวมจิตใจของประชาชน โดยมีพระภิกษุสงฆ์ เป็นผู้นำในการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ แต่ก็มีบางวัดที่พระสงฆ์ผู้นำยังขาดความรู้ความเข้าใจ ไม่มีเป้าหมายในการพัฒนาวัด ทำให้วัดมีสภาพเสื่อมโทรม ไม่เป็นที่สัปปายะ ไม่เหมาะแก่การปฏิบัติศาสนกิจของพระสงฆ์ ไม่มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะบางวัดมีพระสงฆ์น้อยและมีอายุมาก ขาดการศึกษา หรือบางวัดพระสงฆ์มีอายุน้อยขาดประสบการณ์ พัฒนาตามความชอบใจของตนเองบ้าง พัฒนาตามเห็นของผู้บริจาคปัจจัยบ้าง ทำให้การพัฒนาวัดไม่มีทิศทาง ไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ คณะสงฆ์ผู้ปกครองจึงควรที่จะมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาและติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่อง

๒. ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะ ส่วนใหญ่วัดในจังหวัดปทุมธานีมีการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ตามความสามารถของพระสังฆาธิการระดับวัดในการที่จะหาทุนทรัพย์มาดำเนินการ เพราะทางภาครัฐไม่ได้ให้การสนับสนุนงบประมาณในด้านการก่อสร้าง วัดที่มีความพร้อมด้านงบประมาณ คือเจ้าอาวาสเป็นผู้มีบารมีสามารถที่จะชักชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ และมีบุคลากรที่ช่วยวางแผนผังในการดำเนินการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ เสนาสนะของวัดให้มีความเหมาะสมและเพียงพอต่อการประกอบศาสนกิจได้มาก การซ่อมแซมปรับปรุงศาสนวัตถุและศาสนสถานที่มีอยู่เดิมให้มั่นคงถาวรและก่อสร้างเพิ่มเติมให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ซึ่งมีความจำเป็นต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่จะรักษาพระพุทธศาสนาให้มีความมั่นคงต่อไปได้ บางวัดเจ้าอาวาสไม่มีบารมีไม่มีความรู้ความสามารถก็ยากที่จะดำเนินการให้เป็นไปอย่างเหมาะสม ดังนั้นเจ้าคณะผู้ปกครองจึงควรที่มีแผนนโยบายตั้งคณะกรรมการระดับอำเภอที่

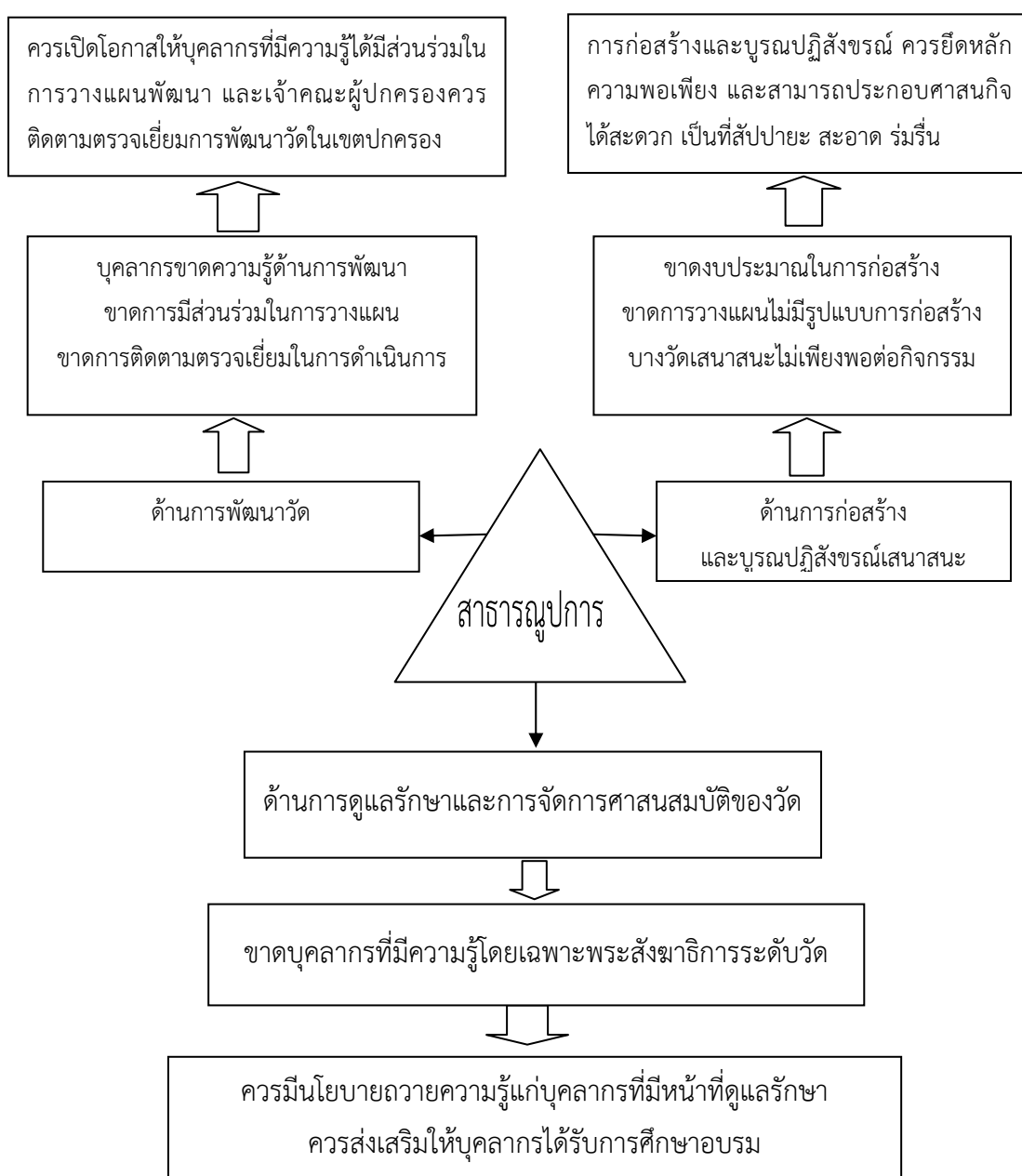
^{๑๕}สัมภาษณ์ พระครูมงคลกิจจารักษ์ (สันติชัย จิตตกาโร) เจ้าคณะอำเภอคลองหลวง วัดมงคลพุทธาราม

ประกอบไปด้วยพระสังฆาธิการในเขตอำเภอคอยให้คำแนะนำ เนื่องจากวัดเป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งเป็นศูนย์รวมทางจิตใจของคนในสังคม เพื่อการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาของพุทธศาสนิกชน พระสังฆาธิการจึงควรปรับปรุงสภาวะแวดล้อมและภูมิทัศน์ของวัดให้มีความร่มรื่นสวยงาม เป็นที่ศรัทธาของพุทธศาสนิกชนที่เข้ามาใช้สถานที่ภายในวัด เพื่อบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ ทั้งนี้ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่พุทธศาสนิกชนและความมั่นคงของพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ในสังคมไทยสืบไป คณะสงฆ์จึงควรให้ความสำคัญและควรมีนโยบายสนับสนุนการสาธารณูปการที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น สนับสนุนให้วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ด้านการพัฒนาศีลธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้และภูมิปัญญา ท้องถิ่นวัดควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจที่ปลอดภัย

๓. ด้านการดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัด ศาสนสมบัติแบ่งออกเป็น ๒ ประเภท คือ ๑. ศาสนสมบัติส่วนกลาง ได้แก่ ทรัพย์สินของพระศาสนาซึ่งมีใช้ของวัดใดวัดหนึ่ง ๒. ศาสนสมบัติของวัด ได้แก่ ทรัพย์สินของวัดใดวัดหนึ่ง การจัดการดูแลรักษา ศาสนสมบัติทั้งสองประเภทนั้น มีทั้งที่อยู่ในส่วนของรัฐและของมหาเถรสมาคม ซึ่งผู้ดูแลส่วนมากก็คือเจ้าอาวาสหรือพระสังฆาธิการที่อยู่ในเขตปกครองพื้นที่นั้นๆ จะต้องจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปด้วยดี คือ การจัดการดูแลรักษาคุ่มครองป้องกันศาสนสมบัติของวัดและผลประโยชน์ของวัดไม่ให้เกิดความเสียหาย เป็นสิ่งที่พระสังฆาธิการต้องดำเนินการตามระเบียบของคณะสงฆ์ วัดที่มีพระสงฆ์มากมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะดูแลรักษาและการจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปโดยความเรียบร้อยถูกต้องตามระเบียบของคณะสงฆ์ได้ เช่นการจัดทำทะเบียนศาสนสมบัติของวัด ต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ ส่วนวัดที่มีพระสงฆ์จำนวนน้อย หรือมีแต่พระผู้สูงอายุก็ยากที่จะทำให้เรียบร้อยตามระเบียบของคณะสงฆ์ได้ ดังนั้นพระสงฆ์เจ้าคณะผู้ปกครองจึงควรที่จะได้ตรวจเยี่ยมให้คำแนะนำแก่พระสังฆาธิการระดับวัด หรือจัดการประชุมอบรมบุคลากรที่มีหน้าที่ด้านนี้อย่างต่อเนื่อง

๔.๖ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานี” ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา ผลงานทางวิชาการและงานวิจัยต่าง ๆ แล้วนำมารวบรวมเรียบเรียงไว้ในงานวิจัยเล่มนี้ และจากการที่ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมต่าง ๆ และลงพื้นที่ทำการวิจัย ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้จากการวิจัย ได้ดังนี้

แผนภาพที่ ๔.๒๐ สรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากตารางที่ ๔.๒๐ สรุปองค์ความรู้บทบาทของพระสังฆาธิการในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านสาธารณูปการของวัดในจังหวัดปทุมธานีพบว่า

ด้านการพัฒนาวัด มีดังนี้ การดำเนินการเกี่ยวกับการพัฒนาวัดด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้วัดเป็นสถานที่เอื้อประโยชน์ต่อการศาสนกิจต่าง ๆ ของพระสงฆ์และประชาชน การพัฒนานี้ได้แก่ การวางแผนที่ดี มีการจัดผังวัดในการก่อสร้างเสนาสนะและดำเนินการให้เป็นระเบียบเรียบร้อย มีการปรับทัศนียภาพในวัดให้สะอาดร่มรื่น การดูแล การทำนุบำรุงรักษาศาสนสมบัติของวัด การดูแลและรักษาสิ่งก่อสร้างอาคารสถานที่ มีการจัดสารสนเทศของวัดอย่างมีระบบ วัดในจังหวัดปทุมธานีส่วนใหญ่มีการวางแผนในการพัฒนาวัด เช่นการพัฒนาเสนาสนะภายในวัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยเพียงพอต่อการใช้สอยในกิจการของคณะสงฆ์ตามความรู้ความสามารถของเจ้าอาวาสนั้นๆ มีการวางแผนในการใช้ที่ดินอันเป็นที่ตั้งวัดในการก่อสร้างอาคารเสนาสนะให้เป็นประโยชน์และเหมาะสม ตามนโยบายของคณะสงฆ์จังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีบางวัดที่ไม่ได้วางแผนในการใช้ที่ดินของวัดให้เป็นประโยชน์ต่อกิจการพระศาสนาไม่มีทิศทางในการพัฒนาวัด หรือบางวัดต้องดำเนินการพัฒนาตามความเห็นของบุคคลที่เป็นกำลังสำคัญของวัดนั้นๆซึ่งอาจจะไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย และเป็นภาระของผู้ที่จะมาบริหารในภายหลัง คณะสงฆ์จึงควรมีส่วนร่วมในการการวางแผนการพัฒนาวัดโดยพัฒนาความรู้ความสามารถให้พระสังฆาธิการระดับวัดได้มีประสิทธิภาพในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ด้านนี้ โดยให้การอบรมและนำไปศึกษาดูงานตามวัดตัวอย่างที่มีแบบแผนในการพัฒนาที่ชัดเจน และคณะสงฆ์ควรมีคณะกรรมการระดับผู้ปกครองช่วยตรวจเยี่ยมการดำเนินการต่างๆ ให้เป็นไปตามแผนผังการพัฒนาวัด ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของวัดนั้น เจ้าอาวาสจะต้องมีการตื่นตัว มีการเคลื่อนไหว โดยการจัดกิจการต่างๆ ของวัดด้านสาธารณูปการตามหลักการ ๔ อย่าง คือ อาวาสสัปปายะ คือ การทำให้วัดเป็นที่อยู่สบาย อาหารสัปปายะ คือ อาหารเป็นที่สบาย บุคคลสัปปายะ คือ การจัดให้มีบุคคลเป็นที่สบาย ธรรมสัปปายะ คือ การจัดให้มีธรรมะเป็นที่สบาย

ด้านการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์เสนาสนะมีดังนี้ การวางแผนในก่อสร้างอาคารเสนาสนะเป็นงานสำคัญ โดยเฉพาะเป็นงานละเอียดอ่อนที่พระสังฆาธิการต้องมีความรู้ความสามารถ และมีความเสียสละเป็นอย่างมาก เพราะเป็นงานที่มีความสำคัญแก่พระสังฆาธิการเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกัน เป็นงานที่แสดงถึงประสิทธิภาพของพระสังฆาธิการระดับวัดในการที่จะบริหารจัดการอย่างมีระบบแบบแผน และเห็นเป็นผลงานของพระสังฆาธิการได้เร็วกว่างานอื่น วัดที่มีอาคารเสนาสนะสวยงามเหมาะสมใช้ประโยชน์ได้มาก มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยสะอาดร่มรื่นเหมาะแก่การประกอบศาสนกิจของพระสงฆ์และประชาชน แต่ก็มักเป็นเหตุก่อปัญหา เช่น บางแห่งเกิดความ

ขัดแย้งระหว่างวัดกับชาวบ้านจนถึงลูกกลามใหญ่โต ก็เพราะการสาธารณูปการเป็นเหตุหากเจ้าคณะได้เห็นความสำคัญเร่งรัดตรวจตราชี้แจงแนะนำ การปฏิบัติหน้าที่ของพระสังฆาธิการได้ดีแล้ว การขัดแย้งระหว่างวัดกับบ้านจะลดน้อยลงตามลำดับ และความสมัคศรสมานสามัคคีระหว่างบ้านกับวัดจะมีมากขึ้นเป็นเหตุให้การคณะสงฆ์และการพระศาสนาดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยดีงาม การควบคุมส่งเสริมการสาธารณูปการ จึงถือเป็นหน้าที่อันสำคัญของพระสังฆาธิการทุกระดับชั้น การก่อสร้างเสนาสนะภายในวัดให้เป็นระเบียบ การสร้างปูชนียวัตถุถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา การบูรณปฏิสังขรณ์ถาวรวัตถุให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งานได้ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบูรณปฏิสังขรณ์ที่เป็นปัญหาในการก่อสร้างและบูรณปฏิสังขรณ์ของวัดส่วนใหญ่ ได้แก่งบประมาณในการดำเนินการ เพราะภาครัฐไม่ได้จัดสรรงบประมาณมาให้ จึงเป็นปัญหาที่เจ้าอาวาสแต่ละวัดจะต้องแสวงหาโดยการต่าง ๆ เช่น ชักชวนประชาชนให้มีส่วนร่วมในการบริจาคทรัพย์

ด้านการดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัด มีดังนี้ พระสงฆ์เป็นผู้นำทางศาสนาของชุมชน เป็นผู้ดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติวัดโดยหน้าที่ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ เกิดเป็นกิจการของวัดและของคณะสงฆ์ขึ้น การที่พระสงฆ์รับหน้าที่เป็นผู้ดูแลรักษาและจัดการวัดนี้ ถือเป็นการช่วยเหลือประชาชน และกิจการด้านอื่นๆ ของวัดล้วนเป็นกิจการที่เป็นการช่วยเหลืออุดหนุนหรือเกื้อกูลประชาชนผู้เป็นเจ้าของวัดนั้นหรือประชาชนทั่วไป จึงได้เรียกกิจการเกี่ยวกับการดูแลรักษาและจัดการวัดว่าการสาธารณูปการ แต่มีวัดมีใช้น้อยที่ไม่สามารถที่จะดูแลรักษาและจัดการศาสนสมบัติของวัดให้เป็นไปตามระเบียบของคณะสงฆ์ได้เนื่องจากบางวัดมีพระสงฆ์น้อยและไม่มีความรู้ความสามารถในการที่จะทำหน้าที่ ดังนั้นการให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการศาสนสมบัติของวัดอย่างเป็นระบบแก่พระสงฆ์จึงเป็นหน้าที่ของเจ้าคณะผู้ปกครองทุกระดับ หรือการสร้างบุคลากรขึ้นมาสนองงานด้านนี้ ซึ่งจะต้องจัดทำบัญชีศาสนสมบัติของวัดที่เป็นทรัพย์สินของวัดตามระเบียบสำนักงานพระพุทธศาสนา และจะต้องดูแลซ่อมแซมอุปกรณ์สิ่งของที่ศาสนสมบัติของวัดให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อยู่ตลอดเวลา